

Nacht in Tsjernobyl

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Adam Higginbotham

Nacht in Tsjernobyl

Geschiedenis van de grootste nucleaire ramp ooit

Vertaald uit het Engels door
Catalien en Willem van Paassen

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 3417 7

© 2019 Adam Higginbotham

© 2019 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,
Amsterdam en Catalien en Willem van Paassen

Oorspronkelijke titel *Midnight in Chernobyl. The Untold Story
of the World's Greatest Nuclear Disaster*

Oorspronkelijke uitgever Simon & Schuster

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie © Alexandre Cappellari / Arcangel Images

Foto auteur © Peter Eavis

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Vanessa

Inhoud

Opmerkingen over de vertaling, de transliteratie en de noten	9
Kaarten en illustraties	10
Dramatis Personae	17

Voorwoord	21
-----------	----

I DE GEBOORTE VAN EEN STAD

1 De Sovjet-Prometheus	27
2 Alfa, bèta en gamma	46
3 Vrijdag 25 april, 17.00 uur, Pripjat	69
4 Geheimen van het vreedzame atoom	84
5 Vrijdag 25 april, 23.55 uur, controlekamer vier	100
6 Zaterdag 26 april, 01.28 uur, paramilitaire brandweerkazerne twee	116
7 Zaterdag 26 april, 01.30 uur, Kiev	137
8 Zaterdag 26 april, 06.15 uur, Pripjat	160
9 Zondag 27 april, Pripjat	180

II DE DOOD VAN EEN WERELDRIJK

- 10 De wolk 199
- 11 Het chinasyndroom 218
- 12 De slag bij Tsjernobyl 232
- 13 In ziekenhuis zes 251
- 14 De liquidators 275
- 15 Het onderzoek 299
- 16 De sarcofaag 318
- 17 Het verboden gebied 341
- 18 Het proces 357
- 19 De olifantsvoet 382
- 20 Een graf voor Valeri Chodemtsjoek 397

Nawoord 417

Dankwoord 423

Opmerkingen van de auteur 426

Glossarium 429

Stralingseenheden 432

Bibliografie 434

Fotocredits 460

Register 462

Opmerkingen over de vertaling, de transliteratie en de noten

Dit is een historische studie. De namen van plaatsen en mensen, en de meeteenheden, komen overeen met die welke in de Sovjet-Unie op het tijdstip van de gebeurtenissen gebruikelijk waren.

Bij de transliteratie van (Wit-)Russische en Oekraïense namen en termen is gebruikgemaakt van de lijst die te vinden is op de website van het Nederlands Genootschap van Tolken en Vertalers: <https://www.ngvt.nl/kennisbank/taal-russisch/russisch-een-van-de-grootste-talen-ter-wereld-en-koploper-in-europa>; en van de website https://nl.wikipedia.org/wiki/Romanisering_van_het_Oekraïens.

Russische en Oekraïense titels in de bibliografie zijn getranslitereerd volgens de standaard ISO/R9; in deze transliteratie staat č voor /tʃ/, š voor /sʃ/, ž voor /zʃ/ en geeft een apostrof de zachtheid van de voorafgaande medeklinker aan.

* De nootcijfers zijn in de tekst aangegeven. De nootverklaringen kunt u vinden op onze website www.amboanthos.nl

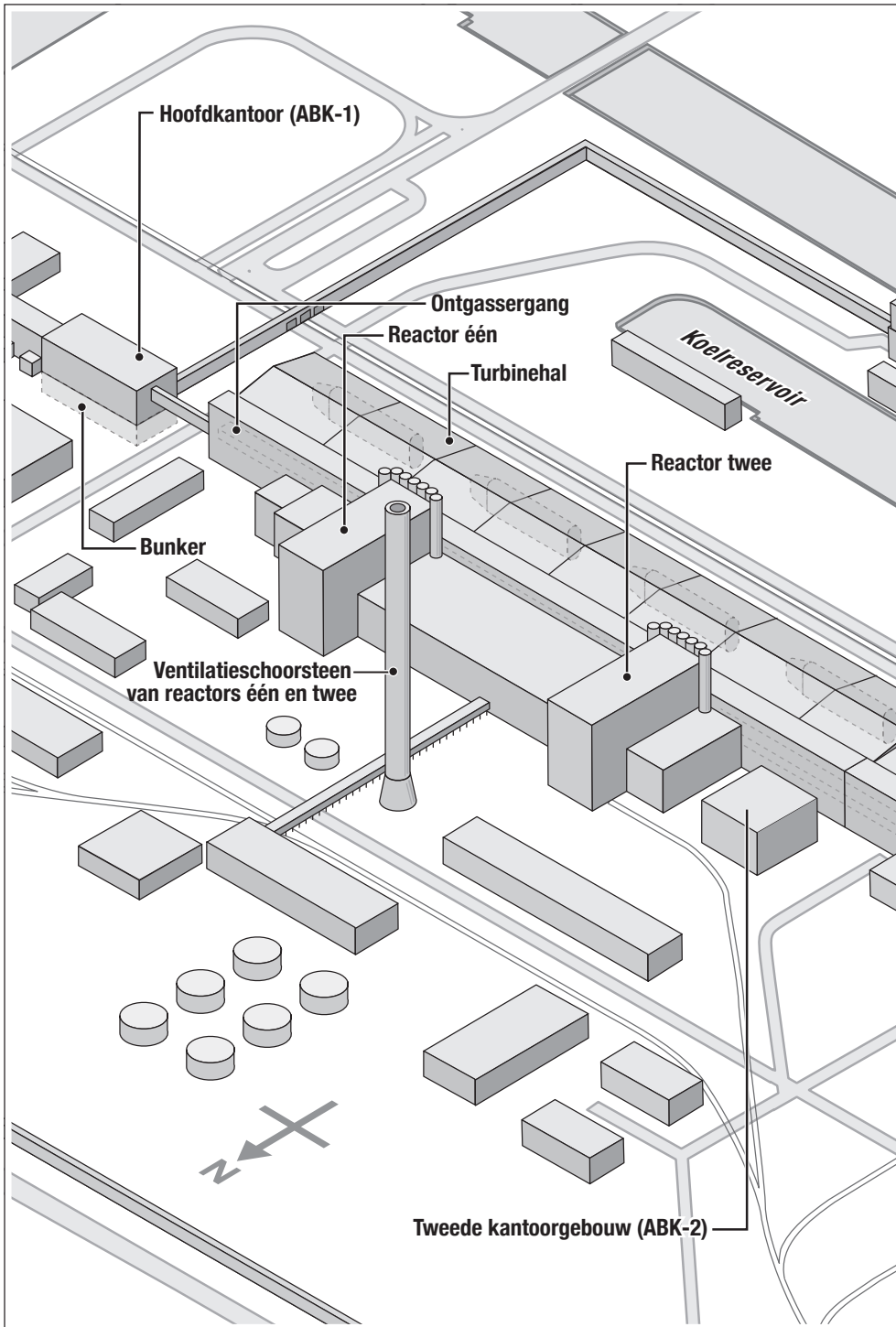
De Sovjet-Unie in 1986

★ Nationale hoofdsteden
 ★ Hoofdsteden van Sovjetrepublieken
 ■ Kerncentrales
 ⊠ Gesloten

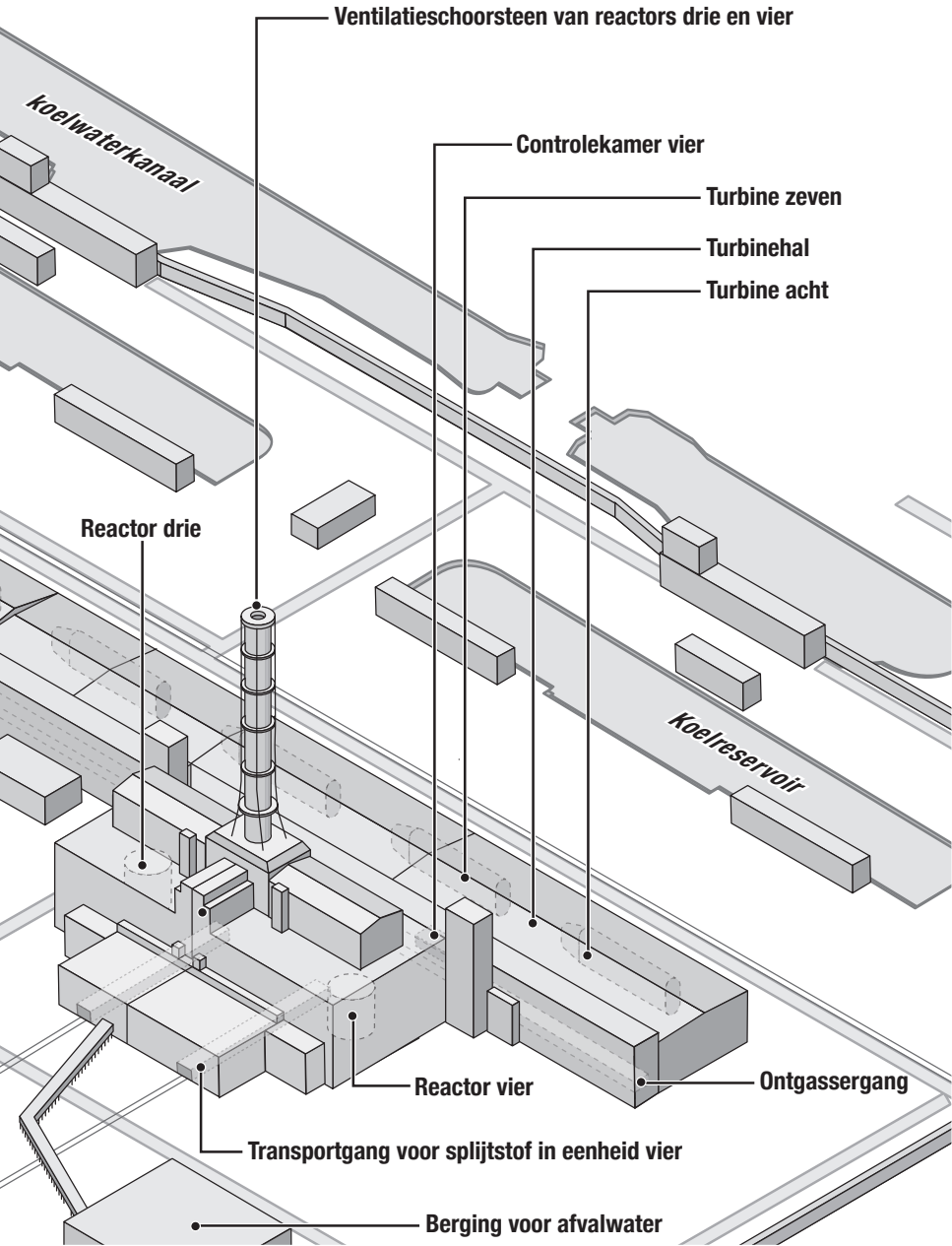

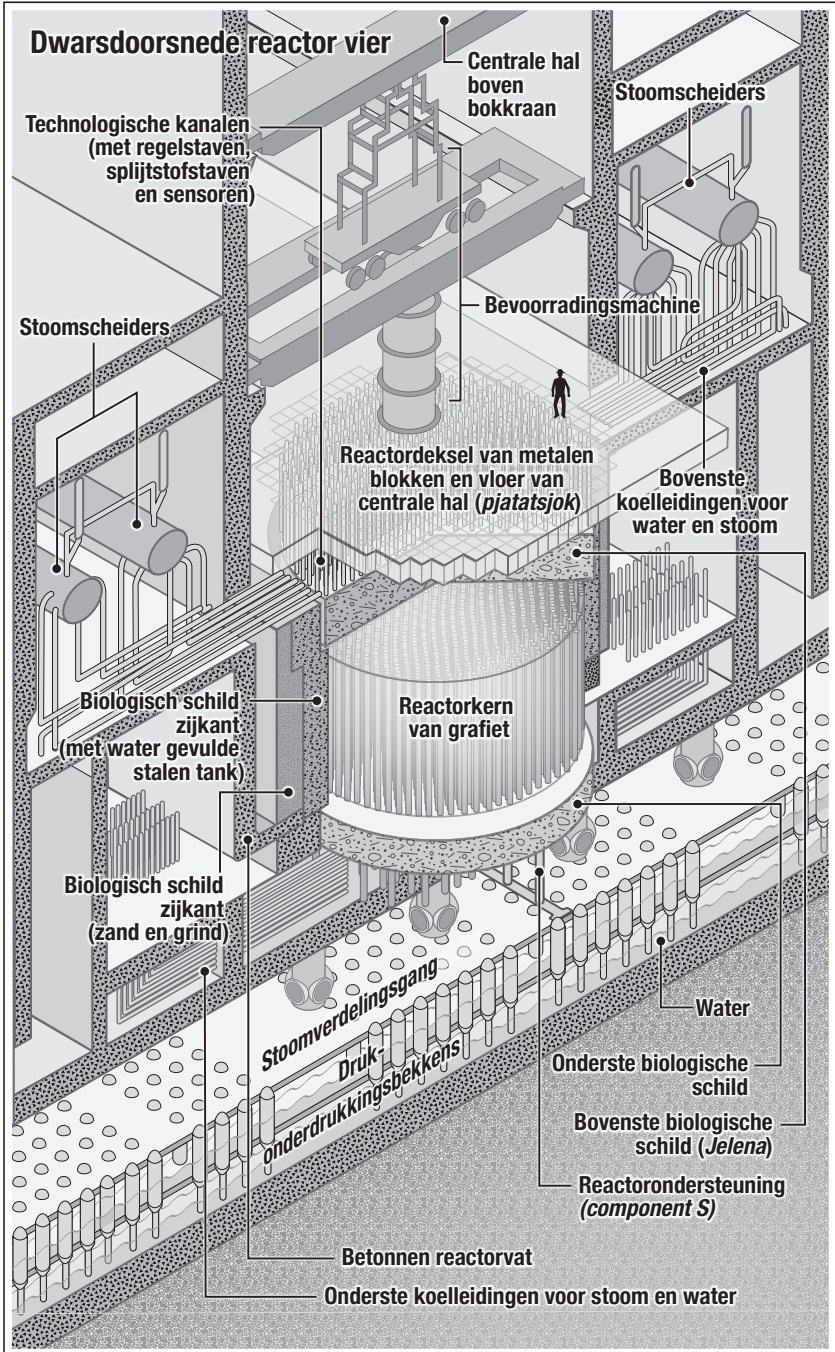
De stad Pripjat in april 1986

De kerncentrale van Tsjernobyl in april 1986

Dramatis Personae

De kerncentrale van Tsjernobyl en de stad Pripjat

MANAGEMENT

Viktor Brjoechanov directeur van de kerncentrale

Nikolaj Fomin hoofdingenieur: plaatsvervanger van de directeur

Anatoli Djatlov adjunct-hoofdingenieur operaties

PERSONEEL

Aleksandr Akimov voorman, eerste ploeg van reactor vier

Leonid Toptoenov hoofdingenieur reactorbesturing, vijfde ploeg,
eenheid vier

Boris Stoljartsjoek hoofdingenieur reactoreenheidbesturing, vijfde
ploeg, eenheid vier

Joeri Tregoeb hoofdingenieur reactorbesturing, eenheid vier

Aleksandr Joevtsjenko werktuigbouwkundig ingenieur, vijfde ploeg,
eenheid vier

Valeri Perevoztjenko voorman van de onderhoudswerkplaats, vijfde
ploeg, eenheid vier

Serafim Vorobjov hoofd burgerbescherming kerncentrale

Venjamin Prjanitsjnikov directeur van het technische trainings-
programma

BRANDWEERLIEDEN

Majoor Leonid Teljatnikov commandant kazerne paramilitaire brandweertwee (kerncentrale Tsjernobyl)

Luitenant Vladimir Pravik leider van derde wacht, kazerne paramilitaire brandweertwee (kerncentrale Tsjernobyl)

Luitenant Pjotr Chmel leider van eerste wacht, kazerne paramilitaire brandweertwee (kerncentrale Tsjernobyl)

Luitenant Viktor Kibenok leider van derde wacht, kazerne paramilitaire brandweertwee zes (Pripjat)

Sergeant Vasili Ignatenko lid van derde wacht, kazerne paramilitaire brandweertwee zes (Pripjat)

PRIPJAT

Aleksandr Jesaolov vicevoorzitter van de Pripjat-*ispolkom* of stadscomité: de locoburgemeester

Maria Protsenko hoofdarchitect van de stad Pripjat

Natalia Joevtsjenko docent Russische taal en letterkunde op school vier, echtgenote van Aleksandr Joevtsjenko

De regering

Michail Gorbatsjov secretaris-generaal van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie: leider van de Sovjet-Unie

Nikolaj Ryzjkov voorzitter van de ministerraad van de Sovjet-Unie: premier van de USSR

Jegor Ligatsjov chef Ideologie van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie: de op één na machtigste man in het Politbureau

Viktor Tsjebrikov voorzitter van de commissie voor de staatsveiligheid (KGB) van de USSR

Vladimir Dolgich secretaris van het Centraal Comité die verantwoordelijk was voor zware industrie, waaronder kernenergie

Vladimir Marin hoofd kernenergiesector van de afdeling Zware Industrie en Energie van het Centraal Comité

Anatoli Majorets Sovjetminister van Energie en Elektrificatie

- Gennadi Sjasjarin** onderminister van Energie van de Sovjet-Unie die specifiek verantwoordelijk was voor kernenergie
- Volodymyr Sjtsjerbytsky** eerste secretaris van de Communistische Partij van Oekraïne en lid van het Sovjet-Politbureau: leider van de Socialistische Sovjetrepubliek Oekraïne
- Aleksandr Ljasjko** voorzitter van de ministerraad van de Socialistische Sovjetrepubliek Oekraïne: de Oekraïense premier
- Volodymyr Malomoezj** tweede secretaris van de Communistische Partij van de oblast Kiev
- Vitali Skljarov** Oekraïense minister van Energie en Elektrificatie
- Boris Sjtsjerbina** vicevoorzitter van de ministerraad, voorzitter van de regeringscommissie in Tsjernobyl
- Ivan Silajev** vicevoorzitter van de ministerraad van de Sovjet-Unie, verantwoordelijk voor werktuigbouw; lid van het Centraal Comité van de Communistische Partij van de USSR. Tweede voorzitter van de regeringscommissie in Tsjernobyl

De kerneleerden

- Anatoli Aleksandrov** voorzitter van de Academie van Wetenschappen van de Sovjet-Unie en directeur van het Koertsjatov-instituut voor Atoomenergie, verantwoordelijk voor de ontwikkeling van atoomwetenschap en -technologie in de hele USSR
- Jefim Slavski** minister van Middelzware Machinebouw, die de leiding had over alle aspecten van het kernwapenprogramma van de Sovjet-Unie
- Nikolaj Dollezjal** directeur van NIKIET, het Sovjetagentschap voor reactorontwerp
- Valeri Legasov** eerste adjunct-directeur van het Koertsjatov-instituut voor Atoomenergie
- Jevgeni Velichov** adjunct-directeur van het Koertsjatov-instituut. Wetenschappelijk adviseur van Michail Gorbatsjov en een rivaal van Valeri Legasov
- Aleksandr Mesjkov** onderminister van Middelzware Machinebouw

Boris Proesjinski hoofdingenieur van Sojoezatomenergo, de afdeling Kernenergie van het ministerie van Energie. Leider van OPAS, het calamiteitenteam van de afdeling voor ongelukken in kerncentrales

Aleksandr Borovoj neutrinfysicus van het Koertsjatov-instituut en leider van de complex-expeditie

Hans Blix directeur van het Internationaal Atoomenergieagentschap in Wenen

De generaals

Generaal Boris Ivanov plaatsvervangend chef van de generale staf van de burgerbescherming van de USSR

Generaal Vladimir Pikalov commandant van de troepen Chemische Oorlogvoering van het Sovjetleger

Generaal-majoor Nikolaj Antosjkin chef-staf van het Zeventiende Luchtlandingsleger, militair district Kiev

Generaal Nikolaj Tarakanov plaatsvervangend commandant van de burgerbescherming van de USSR

De artsen

Dr. Angelina Goeskova hoofd van de klinische afdeling van ziekenhuis zes, Moskou

Dr. Aleksandr Baranov hoofd afdeling Hematologie, ziekenhuis zes, Moskou

Dr. Robert Gale hematoloog in het UCLA Medisch Centrum, Los Angeles